

N:o 56.

Af herr **Hägglund**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om förvärfvande åt staten af malmfältet vid Tarrekaise.*

Järntillverkningen har under de sista decennierna högst afsevärdt stigit, något som otvifvelaktigt torde komma att fortsätta så länge det finnes tillgång på lämpliga malmer. Af hvad som brytes å de svenska järnmalmsfälten, synnerligast i Norrbotten — de mest betydande af de nu kända — exporteras det mesta, men det ligger i öppen dag, att landet skulle tillföras långt större ekonomiska fördelar, om i stället färdiga jernvaror i största möjliga omfattning till utlandet föryttrades.

För smältning af järn- och kopparmalmer erfordras, enligt nutida metoder, mycket hög värmegrad, hvadan allt eldfastare materiel till anläggning af masugnar m. m. numera kräfves. Af denna anledning har man alltmera frångått bruket af kvarts- och lertegel och öfvergått till dolomit och magnesit. Af magnesit förefinnes emellertid inom hela den kända världen för det närvarande allenast två större lager — det ena i Tarrekaise i Norrbotten, och det andra vid Veitsch i Styriska Alpena, men synes tillgången från det sistnämnda under sista tiden hafva blifvit hårdt medtagen, enär exporten af magnesit därifrån icke kunnat nämnvärdt ökas, ehuru efterfrågan på denna malm år från år blifvit allt större.

För att bryta och sig tillgodogöra malmfyndigheterna vid Tarrekaise har Kungl. Maj:t gifvit koncession åt ett enskildt bolag — Magnesit-Bih. till. Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 34 Häft. (N:is 56, 57.)

aktiebolaget Tarrekaise — under en tid af 50 år, med rätt för bolaget att i rå eller förädlad form exportera hvilka kvantiteter som helst, allt enligt bolagets godttinnande, mot en afgift till staten af en krona för hvarje bruten ton magnesit.

Enligt uppgjorda prospekt läser bolaget beräknat, att brytningen under den första tiden skall komma att omfatta 150,000 ton årligen för att därefter ökas upp till 300,000 ton.

Af de upplysningar, som jag erhållit, har bolaget haft för afsikt att på s. k. linbana föra den brutna malmen öfver Norge till lämplig hamnplats därstädes i och för förädling och export. För detta ändamål skulle fabriker uppföras i Norge, men efter »händelserna 1905» läser den planen af bolaget tills vidare öfvergifvits, i all synnerhet sedan det yppat sig utsikter att erhålla en inlandsbana upp till Gellivare-banan, hvilken i sådant fall skulle komma att sannolikt dragas fram i närheten af gruffältet vid Tarrekaise, hvarigenom möjlighet kommer att beredas bolaget att få i rå eller förädlad form öfver vårt eget land till köpare direkte exportera malmen. Då det emellertid torde komma att ännu dröja i många år innan en inlandsbana däruppe i Norrbotten kan bli en verklighet och det förty icke är uteslutet, att bolaget icke finner det ekonomiskt fördelaktigt att så länge vänta på fraktmöjlighet å nyssnämnda bana, ligger det ingalunda så aflägsset till hands att antaga möjligheten af att bolaget nödgas återgå till sin ursprungliga plan — att föra den råa malmen till norsk hamnplats på linbana och där förädla densamma — i hvilket fall staten skulle komma att gå miste om arrendeavgift för behöflig mark och nödig vattenkraft i och för fabriken, hvarjämte hundratal svenska arbetare skulle komma att förlora möjlighet till en lönnande inkomst vid en storartad svensk industriell fabrik. Genom att en dylik förädlingsfabrik uppfördes i Sverige vunnes jämväl flera andra betydande förmåner — bland andra en afsevärd ökad inkomst för den blifvande inlandsbanan. — ökad efterfrågan på byggnadsmaterialier och bränsle från statens skogar, äfvensom icke obetydliga skatter till stat och kommun.

På det att staten — och icke den enskilde — skall kunna, beträffande dylika naturtillgångar, hålla sin hand öfver att med ifrågavarande fyndigheter förfaras på sådant sätt, att vårt land och folk af denna nationalrikedom erhåller det mesta möjliga, så anser jag, att staten bör komma i besittning af malmfyndigheterna vid Tarrekaise.

Ett återuppreparande af Riksdagens handlingssätt beträffande Gellivaara

och Kiiruna malmfält, *innan* Riksdagen antog uppgörelsen 1907, anser jag icke önskvärdt i fråga om denna malmfyndighet, och därför tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen aflåter en skrivelse till Kungl Maj:t med framställning om, att Kungl. Maj:t benäget ville verkställa undersökning och utredning angående malmfältets mäktighet vid Tarrekaise samt underhandla om detsammas förvärf för statens räkning och att till Riksdagen inkomma med det förslag i frågan, hvartill denna utredning och underhandling kunna föranleda.

Stockholm den 20 februari 1909.

E. Hägglund.
